

Κλονίζεται η Οικονομική Κυριαρχία των Η.Π.Α.;

Η πτώση του δολαρίου τον τελευταίο χρόνο έχει αναζωπυρώσει τον προβληματισμό πολλών αναλυτών σχετικά με τη μακρόχρονη πορεία της οικονομίας των Η.Π.Α., ακόμα και την πρωτοπορία της στον οικονομικό τομέα την επόμενη δεκαετία. Αυτή την εποχή, οι απαισιόδοξοι πληθαίνουν. Βλέπουν τον αμερικανό καταναλωτή υπερ-δανεισμένο, την ανεργία να αυξάνεται, τις αμερικανικές εταιρείες απρόθυμες να αναλάβουν ρίσκα και να ξεκινούν νέες επενδύσεις, την κεντρική κυβέρνηση να θυσιάζει τη δημοσιονομική σταθερότητα στο βωμό προεκλογικών σκοπιμοτήτων αλλά και ενός ακραίου οικονομικο-πολιτικού δογματισμού. Βλέπουν το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών να διογκώνεται, τα ευρωπαϊκά και ασιατικά κεφάλαια να αποφεύγουν τις Η.Π.Α., αλλά και την τεχνολογία και παραγωγή να μετατοπίζονται από τις Η.Π.Α. προς την Ασία, ιδιαίτερα την Κίνα και την Ινδία, δύο ανερχόμενες οικονομικές δυνάμεις. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με την αύξηση της διακύμανσης της τιμής του πετρελαίου, αλλά και το δογματισμό της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, που τελευταία φαίνεται να δημιουργεί αντί να λύνει διεθνή προβλήματα, αυξάνουν την αβεβαιότητα για το μέλλον της αμερικανικής και κατ' επέκταση της διεθνούς οικονομίας.

Οι απαισιόδοξοι δεν βλέπουν φως στην άκρη του τούνελ. Βλέπουν το δολάριο να πέφτει ακόμα περισσότερο υπό την πίεση του διογκούμενου ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, τα χρηματιστήρια να παραμένουν καθηλωμένα διεθνώς, την αμερικανική οικονομία ανίκανη να αντιδράσει λόγω έλλειψης μακροχρόνιας σταθερής δημοσιονομικής πολιτικής και έλλειψης ικανής ηγετικής πολιτικής ομάδας. Βλέπουν και την Ευρώπη κουρασμένη και ανήμπορη να προχωρήσει στις απαιτούμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, που θα τόνωναν την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών. Βλέπουν, επίσης, την Ιαπωνία και αυτή ανήμπορη να ξεπεράσει τα διαρθρωτικά της προβλήματα, που παραμένουν για μια δεκαετία χωρίς λύση. Βλέπουν τη Λατινική Αμερική σε χρόνια κατάσταση στασιμότητας και ανικανότητας χειρισμού της οικονομικής ανάπτυξής της. Μετά την

κατάρρευση των τελευταίων συνομιλιών για το διεθνές εμπόριο στο Κανκούν, βλέπουν τον αναπτυσσόμενο κόσμο σε τροχιά σύγκρουσης με τον αναπτυσσόμενο. Πιστεύουν ότι η παγκοσμιοποίηση αυξάνει αντί να μειώνει την διαφορά ανάμεσα στις πλούσιες και τις φτωχές χώρες. Βλέπουν τη διεθνή τρομοκρατία ως πραγματικό κίνδυνο για τις οικονομικές σχέσεις των χωρών και την παγκόσμια ανάπτυξη. Βλέπουν τη φτώχεια να επιδεινώνεται σε πολλές χώρες του πλανήτη. Βλέπουν, εν κατακλείδι, ένα οικονομικό μέλλον αβέβαιο και μια έλλειψη καθοδήγησης από την παραδοσιακή ηγετική χώρα, τις Η.Π.Α. Το τελευταίο θεωρούν και ως σημάδι μείωσης της οικονομικής κυριαρχίας των Η.Π.Α.

Από την άλλη πλευρά, οι πιο ψυχραιμοί αναλυτές υπενθυμίζουν ότι μόλις πριν 3 χρόνια βρισκόμασταν στον αντίποδα του σημερινού κλίματος απαισιοδοξίας. Το 1999 η αμερικανική και ευρωπαϊκή οικονομία βρίσκονταν για 7 τουλάχιστον χρόνια σε συνεχή αναπτυξιακή τροχιά. Μάλιστα, ορισμένοι τότε πίστευαν ότι ο οικονομικός κύκλος της ανάπτυξης που διαδέχεται την ύφεση και στη συνέχεια μετατρέπεται σε νέα ύφεση, σταμάτησε να χαρακτηρίζει τις οικονομίες των αναπτυσσόμενων χωρών. Η μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας και η μείωση της ανεργίας στις Η.Π.Α., χωρίς ταυτόχρονη αύξηση του πληθωρισμού, φάνταζε ως μια νέα οικονομική πραγματικότητα διαρκείας. Η ραγδαία εξάπλωση του Διαδικτύου και της οικονομίας της πληροφορίας έδινε φτερά στη φαντασία πολλών για την αναδιάρθρωση του οικονομικού κατεστημένου. Δημιουργήθηκε ένας μύθος γύρω από τη Νέα Οικονομία. Οι επενδύσεις και τα χρηματιστήρια απογειώθηκαν για πολλά χρόνια. Σε πολλούς δεν υπήρχε τότε αίσθηση υπερβολής και οι όποιες φωνές αμφισβήτησης – π.χ. Greenspan – σχεδόν καταπνίγονταν. Κι όμως, η υπερβολή ήταν παρούσα, όπως αποδείχτηκε μετά το σπάσιμο της φούσκας των τιμών των μετοχών των εταιρειών υψηλής τεχνολογίας και την επακόλουθη ραγδαία πτώση όλων των χρηματιστηρίων. Η ύφεση που ακολούθησε ήταν το αποτέλεσμα της υπερβολής στις επενδύσεις, αλλά και της μείωσης του πλούτου των

νοικοκυριών από το ξεφούσκωμα του χρηματιστηρίου. Δεν ήταν μια τυπική ύφεση που προκλήθηκε από αύξηση των επιτοκίων στην προσπάθεια της κεντρικής τράπεζας να αναχαιτίσει τον πληθωρισμό, όπως γίνονταν στο παρελθόν. Δεν υπήρχαν το 2000 ούτε υψηλός πληθωρισμός, ούτε υψηλά πραγματικά επιτόκια.

Οι πιο ψύχραιμοι λοιπόν βλέπουν τη σημερινή απογοήτευση για το μέλλον της αμερικανικής και διεθνούς οικονομίας ως μια νέα – αρνητική αυτή τη φορά - υπερβολή στις προσδοκίες. Πιστεύουν ότι η αμερικανική οικονομία έχει εγγενείς δυνάμεις ανάκαμψης. Άλλωστε έχει ήδη ανακάμψει και το ερώτημα είναι απλώς αν αυτή η ανάκαμψη θα συνεχιστεί. Το επιχειρείν στις Η.Π.Α. παραμένει ζωντανό, η οικονομία παραμένει ανοιχτή και ανταγωνιστική, το εργατικό δυναμικό συνεχίζει να αυξάνεται με την είσοδο μεταναστών, η καταναλωτική ζήτηση δεν έχει καμφθεί και οι επενδύσεις σύντομα αναμένεται να ανακάμψουν, αφού θα έχει περάσει αρκετός χρόνος από το τέλος της δεκαετίας του 1990 και οι παλιές επενδύσεις δεν θα επαρκούν για τις ανάγκες της παραγωγής. Οι ψύχραιμοι αναλυτές έχουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην ευελιξία του ιδιωτικού τομέα των Η.Π.Α., παρά τα όποια λάθη θα μπορούσε κάποιος δυνητικά να καταλογίσει στο χειρισμό των οικονομικών υποθέσεων από τους πολιτικούς. Πιστεύουν ότι η σημερινή κατάσταση είναι φυσιολογικό επακόλουθο της ύφεσης και τίποτα παραπάνω. Δεν αντικατοπτρίζει εγγενείς αδυναμίες της αμερικανικής οικονομίας, οι οποίες να σηματοδοτούν την πτώση της κυριαρχίας των Η.Π.Α. στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι της επόμενης δεκαετίας.

Που βρίσκεται η αλήθεια και πώς μας επηρεάζει ως Ελλάδα; Όπως, πάντα, η αλήθεια είναι κάπου ενδιάμεσα στις δύο παραπάνω φιλοσοφίες ή προβλέψεις. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι στα επόμενα 10 χρόνια η Κίνα και η Ινδία θα αποκτήσουν μεγαλύτερο ειδικό βάρος στο διεθνές οικονομικό στερέωμα και ως αποτέλεσμα, η σχετική οικονομική ισχύς των Η.Π.Α. θα

μειωθεί. Αυτό, όμως δεν σημαίνει ότι οι Η.Π.Α. χάνουν τον ηγετικό τους ρόλο. Έχουν μια ευέλικτη οικονομία που μπορεί να απορροφήσει κραδασμούς. Και η μείωση της τιμής του δολαρίου, αν και όταν τελικά ευδοκιμήσει, θα βοηθήσει την αμερικανική οικονομία να λύσει το πρόβλημα της εγχώριας υπερκατανάλωσης, χωρίς να μειώσει τη συνολική ζήτηση για αμερικανικά αγαθά και υπηρεσίες.

Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης θα συνεχιστεί και θα αγγίζει όλες τις γωνιές του κόσμου, παρά τους όποιους φόβους από την παγκόσμια τρομοκρατία ή τις πολιτικές τριβές ανάμεσα στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α. ή ανάμεσα στις πλούσιες και τις φτωχές χώρες. Η παγκοσμιοποίηση δεν θα σταματήσει, όπως συνέβη στο παρελθόν, στη δεκαετία του 1930, διότι αυτή τη φορά υπάρχει μια μεγάλη ειδοποιός διαφορά: Η πληροφορία διαχέεται γρήγορα και φτηνά σε όλα τα μέρη του πλανήτη. Έτσι, δύσκολα οι ηγέτες των διαφόρων χωρών μπορούν να βάλουν φραγμούς στην κίνηση των αγαθών και των κεφαλαίων για να καλύψουν τη δική τους ανικανότητα. Δεν θα το επιτρέψουν οι πολίτες, οι οποίοι είναι πλέον γνώστες της παγκόσμιας οικονομικής πραγματικότητας. Στη νέα εποχή η γνώση μεταφράζεται σε δύναμη και σε περισσότερη δημοκρατία.

Η Ελλάδα φυσικά και επηρεάζεται από το εξωτερικό περιβάλλον, και κυρίως το τι συμβαίνει στην Ευρώπη. Μια παγκόσμια οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης δίνει ακόμα περισσότερα περιθώρια ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Η οικονομική μας πολιτική δεν έχει την πολυτέλεια της εσωστρέφειας και ομφαλοσκόπησης. Πρέπει να προσαρμοστεί στην πραγματικότητα του εντεινόμενου διεθνούς ανταγωνισμού.